

Att förklara samhället — Sociologi som ämne

Daniel Larsson
Sociologiska institutionen, Umeå universitet
daniel.larsson@umu.se

August 26, 2017

Sociologins och andra samhällsvetenskapers utgångspunkt

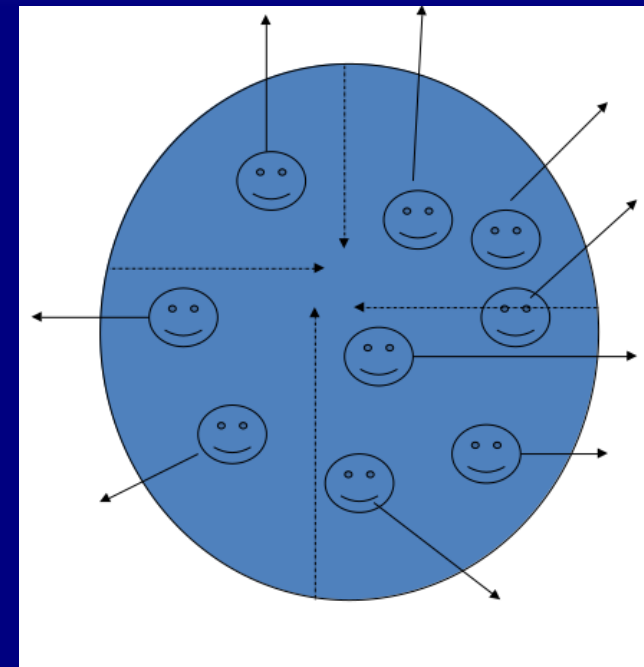

Upplysningsfilosofins utgångspunkt

Individen som primat via samhällskontraktet
“men is born free, but everywhere in chains”
Rousseau

Samhällskontraktet

Samhällskontraktet

Hobbes (sid. 70)

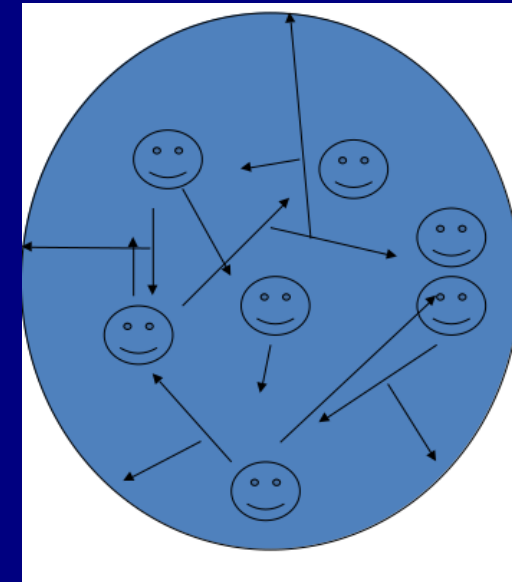
"Whatsoever therefore is consequent to a time of Warre, where every man is Enemy to every man; the same is consequent to the time, wherein men live without other security, than what their own strength [. . .] and which is worst of all, continuall feare, and danger of violent death; And the life of man, solitary, poore, nasty, brutish and short"

Rousseau (sid. 33)

"Det människan förlorar genom samhällsfördraget är sin naturliga frihet och en oinskränkt rätt till allt som frestar henne och som hon vill uppnå. Det hon vinner är medborgerliga friheter och rätten till sina ägodelar"

De sociologiska förgrundsgestalternas utgångspunkt

Utgångspunkt: kritik av teorin om samhällskontraktet

Comte

Samhället kan inte förstås utifrån utifrån karaktären på dess individuella medborgare.

'the scientific spirit forbids us to regard society as composed of individuals'

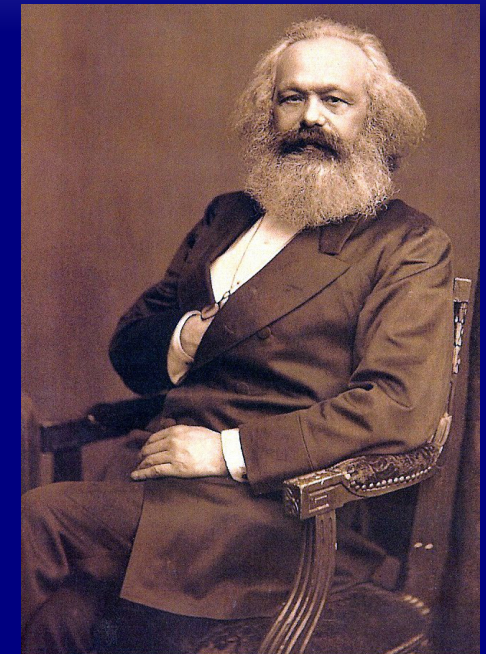
Course of Positivist Philosophy

Marx

"The individual and isolated hunter or fisher who forms the starting point with Smith and Ricardo, belongs to the insipid illusions of the eighteenth century. They are Robinsonades which do not by any means represent, as students of the history of civilization imagine, a reaction against over-refinement and a return to a misunderstood natural life".

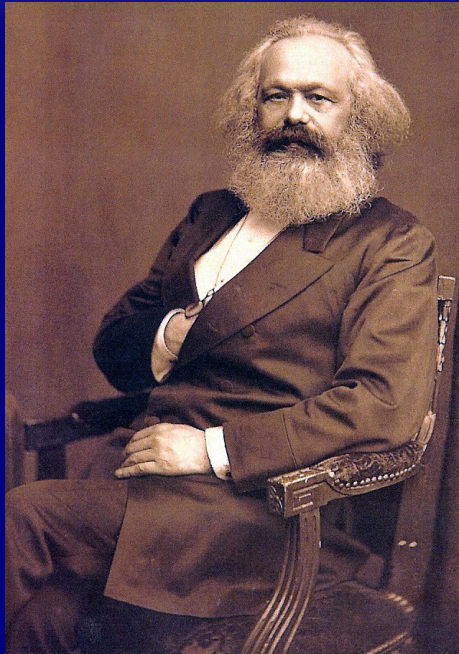
A contribution to the critique of the Political Economy

Marx

“Människor gör själva sin historia, men de gör den inte efter eget gottfinnande, inte under omständigheter som de själva valt utan under omständigheter, som är omedelbart för handen givna och redan existerande.

Traditionen från alla döda släktled trycker som en mara på de levandes hjärna”
Louis Bonapartes 18:e Brumaire (sid. 33)

Durkheim

(Social Division of Labour)

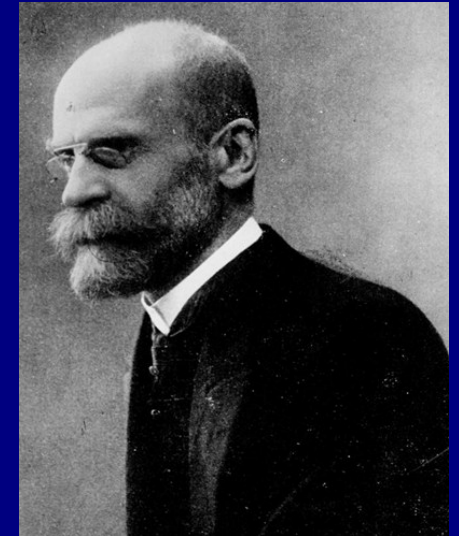
Ett kontrakt kräver redan ett samarbete

Människan har två medvetande

- individuellt
- kollektivt

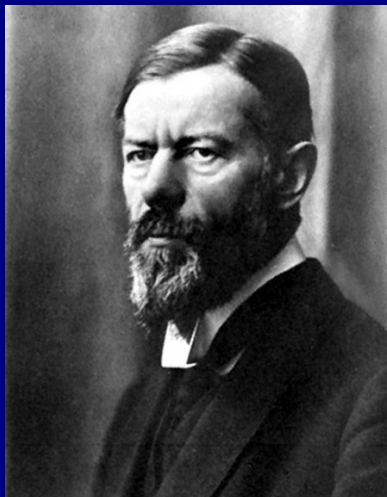
Låg arbetsdelning – det kollektiva medvetande dominerar

individualitet = 0

Weber

- Reaktion mot (den tyska) marxismens deterministiska syn på ekonomiska faktorer
- Idéer, trossföreställningar spelar roll
 - Protestantismens betydelse för kapitalismens framväxt (predistination)
 - Verstehen

Weber

- Utgångspunkten individen (metodologisk individualism)
- Nominalistisk begreppsapparat
- Idealtyper

Metodologisk och vetenskapsteoretisk komplexitet

- Metodologisk individualism
- Metodologisk kollektivism/holism

Kunskapsteoretiska utgångspunkter

- Rationalism: Själen/förnuftet bäraren av all kunskap (Descartes, Hobbes)
- Empirism: giltig kunskap får via sinnestryck (Aristoteles, Hume, Locke)
- Kant: överskrida empirismen och rationalismen: den empiriska världen existerar inte som oberoende verklighet utan som form av möjlig erfarenhet
- Hegels dialektik: En metod att söka kunskap vi relationen Appearance - Essence
- Marx och Durkheim – söker oberoende kunskap baserat på sociala relationer - realism
- Weber – oberoende kunskap inte givet möjligt att erhålla p.g.a. komplexitet - nominalism

Socialpsykologi

- Betoning på interaktioner
- Vårt medvetande skapas via interaktioner
- Interaktioner består av symboler (främst språket)
- Verkligheten är en produkt av interaktioner – (pseudoobjektivitet) som vi har gemensamt

Postmodernism

- Den språkliga vändningen
- vår syn på kunskap och sanning om kunskapen alltid är förmedlad (konstruerad) genom en historisk och kulturellt betingad vokabulär?
- Universell kunskap ej möjlig
- Upphävandet/ifrågasättande av de stora berättelserna

Poststrukturalism

- Reaktion på strukturalism och strukturmarxism (Althusser)
- Sanningar är sociala konstruktioner
- Antireduktionistisk
- Närvaro alltid märkt av frånvaro

Postkolonialism

- Kolonialismens struktur finns kvar
- Vi/dem: ideologi grundat i kapitalismens uppkomst – via betydelsen av kolonier (råvaror, kapital och arbete)
- Rasism, klassism, kvinnoförtryck osv.

Intersektionalitet

- Frantz Fanon: jordens fördömda och svart hud, vita masker
- Angela Davis: klass, kön och ras
- Grundsats: relationer av makt och förtryck relaterar till varandra och ska förstås i relation

